

ZAPISNIK

sa 43. sednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, održane 23. februara 2015. godine

Šednica je počela u 10 sati i 30 minuta.

Šednici je predšedavala Nada Drobnyak, predšednica Odbora.

Šednici su prisustvovali članovi/ice Odbora: Žana Filipović, mr Branka Tanasijević, Draginja Vuksanović, prof. dr Jelisava Kalezić, dr Ljiljana Đurašković, doc. dr Branka Bošnjak i dr Radosav Nišavić.

Saglasno članu 56 Poslovnika Skupštine, odsustvo sa sednice najavila je Ljerka Dragičević.

Po pozivu, šednici su prisustvovali: Zoran Radović, predšednik Osnovnog suda u Podgorici; Srđan Đurović, predšednik Područnog organa za prekršaje; Vesna Krivokapic, zamjenica Osnovnog državnog tužioca Nikšić; Slavko Milić, rukovodilac Odjeljenja za suzbijanje maloljetničke delinkvencije i nasilja u porodici - Centar bezbjednosti Nikšić; Stana Šćepanović, Snežana Krškapa i Dijana Lopičić NVO Ženska alijansa za razvoj; dr Milica Cicovic, Hitna medicinska pomoć (HMP) Nikšić; Mladenka Tošić i Aleksandra Čelar, Evropska komisija; Kaća Đuričković, koordinatorka u Kancelariji UNDP-a u Crnoj Gori; Ana Milutinović, Misija OEBS-a u Crnoj Gori; Sanja Kalezić- Vrhovni sud; Biljana Pejović, načelnica Odjeljenja za rodnu ravnopravnost i Tatjana Radulović, savjetnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava; Radmila Đakonović, savjetnica u Ministarstvu odbrane; Lucija Adzić, savjetnica u Ministarstvu prosvjete; Ljiljana Garić, Centar za prava djeteta; Aida Petrović, Crnogorski ženski lobi; Biljana Zeković, SOS Podgorica; Branka Vlahović NVO »Spes«; Vesna Lagator Pijevac, Skupština Prijestonice Cetinje; Žaklina Fuštić, SO Budva; Svetlana Andrijašević, Nikšić; Mira Topović, SO Pljevlja; Sanja Đondović, SO Pljevlja; Enes Striković, SO Bijelo Polje, Almasa Rizvanović, SO Bijelo Polje, Ženepa Lika, SO Ulcinj, Aleksandra Milić, SO Kotor; Fana Delija, izvršna koordinatorka Centra za Romske inicijative.

Prije prelaska na utvrđivanje dnevnog reda, Odbor je bez primjedbi usvojio zapisnike sa 40. i 42. sednice Odbora.

Za sednicu je, jednoglasno, utvrđen sljedeći

DNEVNI RED

PRIMJENA PROTOKOLA O POSTUPANJU, PREVENCIJI I ZAŠTITI OD NASILJA U PORODICI, SA POSEBNIM OSVRTOM NA SEKSUALNO NASILJE

U uvodnom obraćanju predšednica Odbora Nada Drobnyak istakla je značaj ove teme i podšetila da je Konvencija SE o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) stupila na snagu 1. avgusta 2014. godine i da je Odbor, kao značajan institucionalni mehanizam za zaštitu prava žena, dao snažan doprinos u promovisanju Konvencije kroz organizovanje tematskih sednica i učešće u globalnim kampanjama koje imaju za cilj da spriječe nasilje nad ženama i decom i povećaju njihova ljudska prava i slobode. Polazeći od činjenice da se usvajanjem Zakona o potvrđivanju Konvencije 2013. godine, Crna Gora obavezala da uskladi svoj zakonski okvir sa odredbama Konvencije, Odbor je inicirao izradu analize izvoda iz zakonskih propisa u Crnoj Gori i procjenu njihove usaglašenosti sa Istanbulskom konvencijom. Ocjene i preporuke sadržane u Mišljenju ODIHR-a, koji je sačinio ekspertsku analizu, predstavljaju podstrek institucijama u Crnoj Gori, za nastavak aktivnosti u cilju daljeg usaglašavanja odredbi domaćeg zakonodavstva sa odredbama Istanbulske konvencije. Takođe, podšetila je da je u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, potpisan Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, kojim su utvrđene procedure i institucionalna saradnja u vezi sa nasiljem u porodici i nasiljem nad ženama i da istraživanja pokazuju da je 96 odsto nasilja počinjeno nad ženama i da svaka treća žena u svijetu doživi jedan oblik nasilja, i to najčešće fizičko nasilje.

Stana Šćepanović, predstavnica NVO "Ženska alijansa za razvoj", predstavila je rezultate monitoringa rada institucije u slučajevima seksualnih delikata za period 2010-2014. godine. Kako je

saopštila, cilj monitoringa bio je - da se doprinese vidljivosti seksualnog nasilja u Crnoj Gori, stekne uvid koliko se seksualno nasilje prijavljuje organima; uoče slabosti sistema zaštite, naročito sudske zaštite i doprinese predlaganju novih normativnih rješenja koja će osigurati efikasniju zaštitu žrtava. Monitoringom su obuhvaćene sljedeće institucije: Uprava policije, viša državna tužilaštva u Podgorici i Bijelom Polju i viši sudovi u Podgorici i Bijelom Polju. Podaci dobijeni od Uprave policije pokazuju da je u periodu 2010-2014. registrovano 107 krivičnih prijava za seksualne delikte, i to: 2014-24; 2013-20; 2012-22; 2011-18; 2010-23. Najviše krivičnih prijava bilo je - za k.d. nedozvoljene polne radnje 58; k.d. silovanje 21 i 10 za pokušaj silovanja, k.d. obluba sa djetetom 11 i nijedna registrovana prijava za k.d. rodoškrnavljenje. Prema podacima Višeg državnog tužilaštva u Podgorici, ukupno su podnijete 22 krivične prijave za k.d. silovanje (čl.204 i 205), a podignuto 11 optužnica (50%). Prema podacima Višeg državnog tužilaštva u Bijelom Polju, ukupno je podnijeto 14 krivičnih prijava za seksualne delikte (čl.204-207), a podnijeto 10 optužnica (71,4%). Kada je riječ o optužnicama za silovanje, može se konstatovati da je procenat podignutih optužnica u slučajevima silovanja u odnosu na ukupan broj prijava nizak 58,3% - 36 prijava podnijetih u oba tužilaštva, a 21 optužnica (u Višem tužilaštvu u Podgorici 50%, u Višem tužilaštvu u Bijelom Polju 71,4%). Što se tiče postupaka pred sudovima, u Višem sudu u Podgorici u periodu 2010-2014. bilo je ukupno 16 presuda – osuđujućih 9 (56,2%); oslobađajućih 4 (25%); obustava postupka 3 (18,7%). U Višem sudu u Bijelom Polju bilo je ukupno 12 presuda - osuđujuće 9 (75%), oslobađajuće 3 (25%), obustava nije bilo. Iz analize pravosudnih presuda može se vidjeti da: sudski postupci traju do dvije godine, kada je žrtva nasilja maloljetno lice prosječna kazna je pet godina, 3-5 godina je kazna za ostale slučajeve (zapriječena kazna za ovo krivično djelo je 2 -10 godina); 100% žrtve su ženskog pola, 40% žrtve su maloljetne, najmlađa žrtva imala je 12 godina, a 65 najstarija, u 20% slučajeva su bili povratnici u vršenju seksualnih delikata. Date preporuke su: usklađivanje Krivičnog zakonika sa Istanbulsom konvencijom, donošenje protokola o postupanju u slučajevima seksualnog nasilja; osigurati optimalan ambijent u kojem će se oštećene (maloljetne i punoljetne) osjećati sigurno da prijave seksualno nasilje; osigurati sprovođenje temeljne istrage od strane tužilaštva, hitnost u postupanju; objedinjena i sistematizovana statistika, jer je neophodno da se svi podaci nađu na jednom mjestu, uz saradnju svih institucija u lancu krivičnog gonjenja; osigurati kontinuirane obuke i stručno usavršavanje tužilaca, sudija i drugih relevantnih u cilju boljeg razumijevanja ovog oblika nasilja, krizni centri za žrtve silovanja, kako bi žrtve mogle da dobiju kompletnu i adekvatnu pomoć i poboljšanje medijske vidljivosti i informisanja javnosti o seksualnom nasilju.

U raspravi su učestvovali/e: Slavko Milić, rukovodilac Odjeljenja za suzbijanje maloljetničke delinkvencije i nasilja u porodici Centra bezbjednosti Nikšić, dr Milica Cicović, Hitne medicinske pomoći (HMP) Nikšić, Srđan Đurović, predsjednik Područnog organa za prekršaje – Podgorica, Vesna Krivokapić, zamjenica Osnovnog državnog tužioca u Nikšiću, predsjednica Odbora Nada Drobnjak, Zoran Radović, predsjednik Osnovnog suda u Podgorici, Biljana Zeković, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja – Podgorica, Biljana Pejović, načelnica Odjeljenja za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Ljiljana Garić, Centar za prava djeteta.

Slavko Milić, rukovodilac Odjeljenja za suzbijanje maloljetničke delinkvencije i nasilja u porodici Centra bezbjednosti Nikšić, svoje izlaganje bazirao je na praksi, naglasivši da statistika pokazuje da se seksualno nasilje rijetko prijavljuje, da ovaj oblik nasilja prate i drugi oblici nasilja–fizičko, psihičko i ekonomsko i da je nasilnik najčešće osoba kojoj žrtva vjeruje. Nasilnik može biti svako, jer nasilnici pripadaju svim društvenim strukturama, različitih su profesija, nivoa obrazovanja, imovnog stanja i nacionalnosti. Međutim, društvene reakcije su različite i žrtve se plaše da prijave silovanje ili drugu vrstu nasilja kako ne bi došlo do odsustva socijalne i porodične komunikacije. To je veliki problem i u narednom periodu treba osnažiti žrtvu da prijavi nasilje. U dosadašnjem periodu realizovani su treninzi o primjeni Protokola kako bi se službenicima Centra na što kvalitetniji način približila problematika nasilja u porodici i razjasnile dileme koje se pojavljuju u praksi, kako bi se zajedničkim naporima permanentno radililo na prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici.

Dr Milica Cicovic, predstavnica Hitne medicinske pomoći (HMP) Nikšić, saopštila je da su žrtve nasilja u porodici najčešće prisutne u ambulancama hitne pomoći, ugrentnim centrima, ali i klinikama i

privatnim ordinacijama. Većina povreda su rezultat zlostavljanja. To su povrede čiji je dijapazon veoma širok. Informisala je učesnike šednice i na osnovu kojih tegoba se može posumnjati na nasilje u porodici, ulozi ljekara, višeg i srednjeg medicinskog kadra, procedurama i metodama u toku pregleda i preporukama Svjetske zdravstvene organizacije za uspješnu prevenciju i suzbijanje nasilja.

Tokom diskusije Srđan Đurović, predsjednik Područnog organa za prekršaje Podgorica, govorio je o primjeni Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći i Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici i apostrofirao kada se nasilje kažnjava kao prekršaj, a kada kao krivično djelo. U pogledu primjene Protokola istakao je dobru saradnju između državnih organa, centara za socijalni rad i zdravstvenih ustanova, kao i postignuti visoki stepen povjerenja. Izrazio je uvjerenje da će u odnosu na prethodnu godinu broj nezavršenih predmeta biti manji i da će žrtva biti još više osnažena da prijavi nasilje u porodici.

Vesna Krivokapić, zamjenica Osnovnog državnog tužioca u Nikšiću, istakla je važnost teme ove šednice i naglasila da je Protokol sačinjen tako da poštuje osnovne principe proizišle iz svih konvencija i zakona navedenih Strategijom o zaštiti od nasilja u porodici i da se Protokol odnosi na sveobuhvatnu zaštitu porodice od nasilja. Tokom diskusije, saopštila je da je nasilje u porodici inkriminisano odredbama Krivičnog zakonika i odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Donijet je i Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku koji se primjenjuje od 1. septembra 2012. godine. Ovaj zakon je predvidio da u ovakvim situacijama, saslušanje maloljetnog lica po pravilu obavlja državni tužilac odnosno tužilac za maloljetnike i sudija istog pola kao maloljetno lice, u posebnoj prostoriji opremljenoj tehničkim uređajima za audio i vizuelno snimanje. Izuzetno, maloljetno lice može se ponovo saslušati kada za to postoje zakonski opravdani razlozi. Saslušanje se sprovodi u prisustvu zakonskog zastupnika maloljetnog lica i po pravilu uz pomoć stručnih lica. Stranke i branilac okrivljenog postavljaju pitanje maloljetnom licu preko sudije odnosno državnog tužioca. Time se rješava problem koji je uočen u praksi, da deca i maloljetnici žrtve seksualnog zlostavljanja, prilikom ponovnog susreta sa okrivljenim, osjećaju strah i ponovo preživljavaju inkriminisani događaj, što izaziva štetne posljedice po ličnost deteta i njegov dalji psihofizički razvoj, a u krajnjem otežava i dokazivanje krivičnog djela učinioca. Seksualni delikti su naročito društveno opasni ukoliko podrazumijevaju polnu zloupotrebu dece i maloljetnika. Iz tog razloga sva krivična zakonodavstva seksualnu zloupotrebu dece i maloljetnika inkriminišu ili kao poseban, teži oblik osnovnih krivičnih djela ili kao posebno krivično djelo sa težom sankcijom. Inkriminacije krivičnih djela koja se tiču seksualnog zlostavljanja odnose se prije svega na krivična djela iz grupe protiv polne slobode. Ne ulazeći u analizu pojedinih inkriminacija i njihovih elemenata, Vesna Krivokapić je saopštila njihove osnovne karakteristike koje ih čine specifičnim u odnosu na krivična djela iz drugih grupa. Izvan ove grupe krivičnih djela su i druga krivična djela, i to: trgovina ljudima i rodoskrnavljenje koja se tiču seksualnog zlostavljanja dece i maloljetnika, a koja su razvrstana po drugim glavama Krivičnog zakonika.

Pored krivično-pravne zaštite dece i maloljetnika kao najznačajnije zaštite od seksualnog zlostavljanja, postoji prekršajna odgovornost vezana za prostituciju i pornografiju po osnovu Zakona o elektronskim medijima koji propisuju da se na pornografski sadržaj na televizijama i radio programima primjenjuju odredbe ovog zakona. Među seksualnim deliktima najtipičnije krivično djelo je silovanje. Žrtve seksualnog nasilja kod krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici mogu biti kako žene, tako i deca i muškarci, te i stara i nejaka lica iz kruga porodice ili porodične zajednice. Seksualno nasilje odnosno zlostavljanje je uvijek bila tabu tema, čak i među ženama, o tome nerado govore zbog stida, osjećaja krivice i odgovornosti. Nasilje u porodici mnogo je raširenija pojava nego što to pokazuju statistički podaci, iz razloga što se mnogi takvi slučajevi uopšte ne prijavljuju, odnosno žrtve o tome čute pa takvi slučajevi ostaju neevidentirani. Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici propisan je niz zaštitnih mjera, i to: udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje, zabrana približavanja, zabrana uznemiravanja i uhođenja, obavezno liječenje od zavisnosti i obavezni psihosocijalni tretman.

Zoran Radović, predsjednik Osnovnog suda u Podgorici, govorio je o usklađivanju postojećih i donošenju novih propisa koji regulišu oblast nasilja u porodici i informisao učesnike/ce šednice da je u 2013. godini, za k.d.nasilje u porodici i porodičnoj zajednici primljeno ukupno 32 predmeta –29 riješeno i 3 neriješeno. Od 27 osuđujućih presuda (93,1%) izrečeno je 10 kazni zatvora (37%), tri novčane kazne

(11%) i 14 uslovnih kazni (52%). U 2014. godini primljeno je 50 predmeta, od kojih je 25 riješeno, a neriješenih je takođe 25. Osuđujućih presuda bilo je 20 (80%), a odbijajućih presuda i obustava bilo je 20%. – 9 zatvorskih kazni (45%), jedna novčana kazna (5%) i 10 uslovnih kazni.

Kroz pitanja i komentare doprinos raspravi dale su: Biljana Zeković, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja-Podgorica, Ljiljana Garić, Centar za stručno obrazovanje i Biljana Pejović, načelnica Odjeljenja za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, dok su ostali učesnici/e šednice doprinos dali komenarišući fenomen postupanja, prevencije i zaštite od nasilja u porodici.

Šednica je završena u 13 sati.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković, s.r.

PREDŠEDNICA ODBORA
Nada Drobnjak, s.r.